

HISTRIA

HISTRIA

3

Pula 2013.

UDK 94(497.5-3 Istra) | ISSN 1848-1183

Izdavač | Publisher

Istarsko povijesno društvo – Società storica istriana – Istrsko zgodovinsko društvo

Suizdavači | Co-Publishers

Povijesni i pomorski muzej Istre – Museo storico e navale dell'Istria
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Adresa Uredništva | Editorial

I. Matetića Ronjgova 1, HR-52100 Pula, histria@ipd-ssi.hr

Glavni i odgovorni urednik | Editor-in-Chief

Maurizio Levak

Uredništvo | Editorial Board

Mihovil Dabo, Danijela Doblanović, Maurizio Levak, Raul Marsetič, Milan Radošević

Urednički odbor | Advisory Board

Antoni Cetnarowicz (Kraków/Krakov/Cracovia), Javier Grossutti (Udine/Udin/Videm),
Egidio Ivetic (Padova), Gracijano Kešac (Pula/Pola/Pulj), Dean Krmac (Koper/Capodistria/
Kopar), Darja Mihelič (Ljubljana/Lubiana), Elvis Orbanic (Pazin/Pisino), Alojz Štoković
(Fažana/Fasana), Stipan Trogrlič (Pula/Pola/Pulj)

Lektor za hrvatski jezik

Vanessa Vitković

Lektor za talijanski jezik

Sarah Zancovich

Prevoditelji izvadaka i sažetaka

Marijana Munitić, Sarah Zancovich, autori

Grafičko oblikovanje

Kadar d.o.o.

Oblikovanje naslovnice

Dražen Tomić

Tisak

Tiskara Printera d.o.o.

Naklada

500 primjeraka

Tiskanje su pomogli

Istarska županija – Regione Istriana
Grad Pula – Città di Pola

Sadržaj | Indice | Vsebina | Contents

Rasprave i prilozi Studi e saggi Razprave in gradiva	13
Darja Mihelič	
Notarska knjiga – vir za raziskavo mestnega prebivalstva Buzeta (1492 –1517)	15
The notary book – source for exploration of the population of the town of Buzet (1492-1517)	38
Rino Cigui	
Alcuni aspetti della vita socio-economica a Umago nei secoli XVI e XVII	39
Some aspects of socio-economic life in Umag in 16 th and 17 th century	59
Igor Eterovič – Ivana Eterovič	
Devet lovranskih oporuka iz druge polovice 18. stoljeća: povijesna i jezična analiza	61
Ten last wills from the 2 nd half of the 18 th century Lovran: historical and linguistic analysis	97
David Orlovič	
Odjeci talijanskoga kolonijalizma u Africi s kraja XIX. stoljeća u Istri prema pisanju <i>Naše sloge</i>	99
Response to Italian colonialism in Africa at the end of the 19th century in Istria in <i>Naša Sloga</i> periodicals	116
Roberto Spazzali	
Uno sguardo dall’Adriatico. La crisi asiatica dei tre imperialismi nei commenti di politica estera di Silvio Benco	117
View from the Adriatic. Asian crisis of three Empires found in foreign affair commentaries of Silvio Benco	141

Barbara Riman

Čitaonicu je osnovala „šaka braće Slovenacah“ u želji „da pokažu svijetu, da se znadu ponosit svojim dičnim imenom, svojim milim jezikom“:
slovenska društva u Puli od 1886. do 2011. godine **143**

The Reading Room was founded by “a handful of Slovenian brethren” in a desire
“to show the world, that they are proud of their most dignified name, of their
beloved tongue”: Slovenian societies in Pula 1886-2011 **165**

Ines Grgurina – Luka Tidić

Učiteljska škola u Kastvu kroz dokumente Državnoga arhiva u Rijeci
i Arhiva Prve riječke hrvatske gimnazije **167**

School for teachers in Kastav through documents from the State Archives in Rijeka
and the Archives of First Croatian Grammar School of Rijeka **205**

Marko Medved

Istarski benediktinac i prvi riječki biskup Isidoro Sain (1869. – 1932.) **207**

Istrian Benedictine monk and the first bishop of Rijeka Isidoro Sain (1869-1932) **236**

Tihomira Stepinac Fabijanić

Kažun kao prepoznatljiv element identiteta Istre **237**

Kažun as the recognizable element of the Istrian identity **266**

Ocjene, prikazi, izvješća | Recensioni, segnalazioni, comunicazioni | Ocene, prikazi, poročila **267**

Marie-Brigitte Carre – Vladimir Kovačić – Francis Tassaux, *Sjeverno priobalje
Poreštine u antici*, Poreč: Zavičajni muzej Poreštine, 2012., 214 str. (Davor Bulić) **269**

Robert Matijašić, *Povijest hrvatskih zemalja u kasnoj antici od Dioklecijana
do Justinijana*, Zagreb: Leykam international, 2012., 268 str. (Hrvoje Gračanin) **276**

Paulus Diaconus, *Historia Langobardorum* / Pavao Đakon, *Povijest Langobarda*,
kritičko izdanje izvora s prijevodom, preveli Robert Ščerbe i Hrvoje Šugar,
komentari i studije Tomislav Galović, Ivo Goldstein i Hrvoje Gračanin, Zagreb:
Nakladni zavod Globus, 2010., 406 str. (Vedran Bileta) **282**

Nella Lonza – Jakov Jelinčić, *Vodnjanski statut – Statuto di Dignano*,
Kolana od statuti, knj. 2, Vodnjan: Grad Vodnjan – Dignano / Državni arhiv u Pazinu,
2010., 574 str. (Maja Cerić) **288**

- Flavio Bonin, *Piranske solne pogodbe (1375 – 1782)***, Viri, št. 33, Ljubljana: Arhivsko društvo Slovenije, 2011., 175 str. (Danijela Doblanović) 292
- Marija Mogorović Crljenko, *Druga strana braka. Nasilje i ilegitemnost u (izvan)bračnim vezama na području Porečke biskupije u prvoj polovici 17. stoljeća***, Zagreb: Srednja Europa, 2012., 312 str. (Branka Poropat) 295
- Dražen Vlahov, *Matica krštenih župe Lindar (1591. – 1667.): glagoljski zapisi od 1591. do 1648.***, Posebna izdanja, sv. 26, Glagoljski rukopisi, sv. 10, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2012., 547 str. (Danijela Doblanović) 299
- Alojz Štoković, *Crnogorsko nasljeđe u Istri. Peroj – nove spoznaje oko doseljavanja i udomljavanja Crnogoraca 1657. – 1816.***, Osijek – Podgorica: Crnogorsko kulturno društvo Montenegro-Montenegrina, Osijek / Hrvatsko-crnogorsko društvo prijateljstva Croatica-Montenegrina, Osijek / Institut za crnogorski jezik i književnost, Podgorica, 2012., 309 str. (Elvis Orbančić) 301
- Slaven Bertoša, *Migracije prema Puli. Primjer austrijske Istre u novom vijeku***, Pazin: Katedra Čakavskog sabora za povijest Istre, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli i Državni arhiv u Pazinu, 2012., 176 str. (Mihovil Dabo) 305
- David Di Paoli Paulovich, *Pedena: storia e memorie dell'antica diocesi Istriana***, Trieste: Associazione delle comunità istriane, 2012, 288 pp. (Denis Visintin) 308
- Zdenka Bonin, *Bratovščine v severozahodni Istri v obdobju Beneške Republike***, Koper: Pokrajinski arhiv Koper, 2011., 420 str. (Danijela Doblanović) 312
- Un'epoca senza rispetto: antologia sulla questione adriatica tra '800 e primo '900***, a cura di Fulvio Pappucia in collaborazione con Franco Cecotti, Trieste: Istituto regionale per la storia del movimento di liberazione nel Friuli Venezia Giulia, 2011., 331 str. (Bojan Horvat) 315
- Franco Cecotti, *Il tempo dei confini: atlante storico dell'Adriatico nord-orientale nel contesto europeo e mediterraneo 1748-2008***, in collaborazione con Dragan Umek, Trieste: Istituto regionale per la storia del movimento di liberazione nel Friuli Venezia Giulia, 2010., 223 str. (Bojan Horvat) 318
- Mladen Juvenal Milohanić, *Dr. Juraj Dobrila: glasnik istine, branitelj naroda i Crkve. Rodoljub, filantrop, homo politicus***, Pazin: „Josip Turčinović“ i IKD „Juraj Dobrila, 2012., 157 str. (Stipan Trogrlić) 320

- Tomaso Luciani, *Labin: Povijesno-etnografska studija / Albona: Studi storico-etnografici***, Labin: Mathias Flacius, 2012., 87 str. (Tanja Kocković Zaborski) 325
- William Klinger, *Germania e Fiume: la questione fiumana nella diplomazia tedesca (1921-1924)***, Trieste: Deputazione di Storia Patria per la Venezia Giulia, 2011., 285 str. (Ana Anić Opašić) 327
- Marta Verginella, *Granica drugih. Pitanje Julijske krajine i slovensko pamćenje***, preveo Franko Dota, Zagreb: Srednja Europa, 2011., 147 str. (Mihovil Dabo) 331
- Ljudevit Anton Maračić, *Crkva u Premanturi. Prilozi i doprinosi njezinu upoznavanju***, Medulin: Općina Medulin, 2012., 88 str. (Marija Gortan) 335
- Hum i Humščina***, ur. Mirjana Pavletić, Roč: „Josip Turčinović“ / Katedra Čakavskog sabora Roč, 2011., 376 str. (Željko Cetina) 337
- Roberto Starec, *Pietra su pietra. L'architettura tradizionale in Istria***, Collana degli Atti n. 34, Rovigno: Centro di ricerche storiche, Rovigno / Unione Italiana, Fiume / Università popolare di Trieste, 2012, 320 pp. (Rino Cigui) 340
- Kamik na kunfinu: granične oznake u istarskim šumama / Pietre sui confini: i cippi terminali nei boschi istriani***, ur. Tatjana Bradara, Monografije i katalogi 22, Pula: Arheološki muzej Istre, 2013., 287 str. (David Orlović) 345
- Edo Merlić, *Stanovništvo i migracije iz sjeverne Istre – Buzeštine***, Pazin – Buzet: vlastita naklada, 2011., 194 str. (Luka Tidić) 347
- Vlado Benussi, *Ji bitinàde d'ucafion... La storia delle bitinade roviginesi attraverso la raccolta dei testi e delle musiche / Povijest rovinjskih bitinada kroz zbirke stihova i glazbi***, Rovigno – Rovinj: Comunità degli Italiani della Città di Rovigno / Zajednica Talijana grada Rovinja, 2012, 366 pp. (David Di Paoli Paulovich) 350
- Pulski đir: mjesta memorije grada – In giro per Pola: i luoghi di memoria della città***, ur. Tanja Kocković Zaborski i dr., Pula: Boris Bogunović (vlastita naklada), 2012., 128 str. (Anita Buhin) 353
- Iva Đorđević, *Neistražena***, Buzet: Kaleido, 2012., 188 str. (Filip Zoričić) 355
- 80 godina košarke u Puli***, ur. Mišo Tikvicki, [s. l. (Pula):] Košarkaški savez Istarske županije, [s. a. (2013.)] 60 str. (Vedran Dukovski) 359

Renato Lorenzin, <i>Nogometna sjećanja: medulinska nogometna kronika</i>, Pula: Društvo kulturno umjetničkog stvaralaštva Mendula, 238 str. (Igor Jovanović)	362
<i>Fažanski libar 5</i>, zbornik radova 5. Fažanskog kolokvija, Pula: Amforapress / Fažana: Općina Fažana, 2012., 157 str. (Milan Radošević)	365
<i>Matija Vlačić Ilirik [III]</i>, zbornik radova s Trećeg međunarodnog znanstvenog skupa <i>Matija Vlačić Ilirik</i>, Labin, 22. – 24. travnja 2010., ur. Marina Miladinov, Labin: Grad Labin, 2012., 422 str. (Mladen Majušević)	368
<i>Pićanska biskupija i Pićanština: zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa održanog 23. i 24. listopada 2008. godine</i>, gl. ur. Robert Matijašić, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2012., 280 str. (Predrag Bosić)	374
<i>Seljanski zbornik</i>, zbornik radova sa znanstvenog skupa <i>Ususret 500. obljetnici Rovinjskog Sela</i>, ur. Branimir Crljenko, Rovinj: HKD Franje Glavinića, 2010., 275 str. (Eugen Teklić)	380
<i>Prvi moderni popis stanovništva u Istri / Il primo censimento demografico moderno in Istria / Prvi moderni popis prebivalstva v Istri</i>, radovi sa Studijskog dana / prispevki s Študijskega dneva / relazioni della Giornata di studio, Pula – Pola, 31-10-2007, uredio / a cura di / uredil Aleksej Kalc, Histria Colloquium III, Koper Capodistria: Histria Editiones, 2012., 441 str. (Mirjan Flego)	385
<i>Atti del Centro di ricerche storiche di Rovigno</i>, sv. XLI, Rovinj 2011. (2012.), 671 str. (Diego Han)	391
<i>Acta Histriae</i>, l. 20, Koper 2012, 846 (280 + 281 + 285) str. (Urška Lampe)	398
<i>Annales, Anali za istrske in mediteranske študije</i>, Series historia et sociologia, l. 22, Koper 2012, 614 (325 + 289) str. (Erik Toth)	403
<i>Problemi sjevernog Jadrana</i>, sv. 11, Rijeka – Zagreb 2011., 204 str. (Aldo Šuran)	405
<i>Rijeka</i>, god. XVII., sv. 1-2, Rijeka 2012., 96 + 127 str. (Hrvoje Badurina)	409
<i>Časopis za povijest Zapadne Hrvatske</i>, sv. VI. i VII., Rijeka 2011. – 2012., 273 str. (Milan Martuslović)	412
<i>Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria</i>, CXI (LIX della nuova serie), <i>Archeologia e urbanistica nelle città dell'Istria costiera</i>, Atti della giornata	

internazionale di studio (Muggia, 26 marzo 2011), a cura di Annalisa Giovannini, Trieste, 2011, 304 str. (Katarina Gerometta)	417
Buzetski zbornik , 38, Buzet 2011., 352 str. (Nikša Minić)	421
Buzetski zbornik , 39, Buzet 2012., 284 str. (Luka Tidić)	426
Zbornik Općine Lanišće , 5, Lanišće: Josip Turčinović, Pazin / Općina Lanišće, 2011., 293 str. (Luka Tidić)	430
Ricerche sociali , br. 18, Rovinj 2011., 186 str. (Biserka Budicin)	434
Histria antiqua , sv. 21, Pula 2012., 665 str. (Mirko Jurkić)	436
Zbornik Lovranščine , knjiga 2, Lovran: Katedra Čakavskog sabora Lovran, 2012., 344 str. (Robert Kurelić)	446
Prošlost za budućnost / Il passato pro futuro / The past for the future , Izložbena djelatnost Arheološkog muzeja Istre 1902. – 2012. Uz 110. obljetnicu Muzeja, autorica teksta i kataloga Katarina Zenzerović, Monografije i katalogi 20, Pula: Arheološki muzej Istre, 2012., 319 str. (Katarina Jerbić Percan)	449
Nasljeđe prosvjetiteljstva. Knjige 18. stoljeća u fundusu knjižnice Državnog arhiva u Pazinu , autor izložbe i kataloga Mladenka Hammer, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2013., 47 str. (Maja Zidarić)	451
Lica iz prošlosti Krnice kroz objektiv Antona Škabića (1871. – 1948.) / Volti dal passato di Carnizza attraverso l'obiettivo di Antonio Scabich (1871-1948) , izložba, Povijesni i pomorski muzej Istre – Museo storico e navale dell'Istria, Pula, 25. siječnja – 30. ožujka 2013. (Gordana Milaković)	456
Sve najbolje / Tanti auguri , izložba, Gradska knjižnica i čitaonica Pula, Pula, 24. prosinca 2012. – 12. siječnja 2013. (Lana Skuljan Bilić)	457
Ki sit ki lačan: o prehrani u Istri. Popratno izdanje uz izložbu Koordinacije istarskih muzeja , Muzejsko-galerijski prostor Sveta srca, Pula, 5. srpnja – 15. listopada 2012., ur. Mauricio Ferlin i Tajana Ujčić, Pula: Arheološki muzej Istre, 2012., 272 str. (Mihovil Dabo)	460
Prima Esposizione Provinciale Istriana. Prva istrska pokrajinska razstava – 100 let / Prima esposizione provinciale istriana – 100 anni / Prva istrska pokrajinska izložba – 100 godina / Erste istrische Landesausstellung – 100 Jahre , ur. Dean Krmac,	

serija <i>Histria Documentum</i> , II, Koper – Capodistria: <i>Histria editiones</i> , 2010., 160 str. (Katarina Povedić)	463
<i>Juraj Dobrila (1812. – 1882.): povodom 200. obljetnice rođenja</i> , katalog izložbe, autor izložbe i kataloga Markus Leideck, Posebno izdanje 24, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2012., 199 str. (Davor Salihović)	466
Izložba <i>Refleksije vremena 1945. – 1955.</i> , Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, od 12. prosinca 2012. do 10. ožujka 2013., i Muzejsko-galerijski prostor Sveta srca, Pula, od 26. ožujka 2013. do 5. svibnja 2013. (Vedran Stanić)	470
Znanstveni skup <i>Dijalozi s baštinom 2012.</i> , Rijeka, 18. travnja 2012. (Ivan Braut)	473
Predstavljanje Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma i tribina <i>Perspektive kulturoloških i povijesnih istraživanja socijalizma</i> , Pula, 12. listopada 2012. (Anita Buhin)	477
Znanstveni skup <i>Dr. Juraj Dobrila (1812. – 2012.) i stoljeće pjesme Krasna zemlja (1912. – 2012.)</i> , Sveučilište Jurja Dobrile u Puli i Spomen dom sjedinjenja i slobode u Pazinu, 25. i 26. listopada 2012. (Ivan Žagar)	480
<i>Radionica za suvremenu povijest</i> , Pula, Sveučilište Jurja Dobrile, 8. – 9. studenoga 2012. (Igor Stanić)	486
<i>18. međunarodno arheološko savjetovanje „Privatne i javne igre od prapovijesti do ranog srednjeg vijeka“</i> , Pula, Medulin, Rovinj, 22. – 24. studenoga 2012. (Mirko Jurkić)	490
Znanstveni skup <i>Dijalozi s baštinom 2013.: Prepoznavanje vrijednosti</i> , Rijeka, 17. travnja 2013. (Maja Zidarić)	498
Znanstveni skup <i>Lovran u riječi, riječ u Lovranu</i> , Lovran, 20. travnja 2013. (Zvijezdana Klobučar)	502
Znanstveni skup <i>Višnjan – korijeni baštine</i> , Višnjan, 20. travnja 2013. (Bojan Horvat)	506
Međunarodni znanstveni skup <i>6. Istarski povijesni biennale</i> , Poreč, 23. – 25. svibnja 2013. (Elena Poropat Pustijanac)	509
Međužupanijski stručni skup za učitelje povijesti <i>Nastava povijesti usmjerena prema ishodima</i> , Rijeka, 29. kolovoza 2012. (Igor Jovanović)	517

Županijsko stručno vijeće nastavnika povijesti osnovnih škola Istarske županije, Pula, 20. studenoga 2012. (Igor Jovanović)	518
Stručni skup za voditelje Županijskih stručnih vijeća, učitelje i nastavnike mentore i savjetnike u Karlovačkoj, Istarskoj, Primorsko-goranskoj i Ličko-senjskoj županiji, Rijeka, 7. siječnja 2013. (Sonja Bančić)	521
Županijski stručni skup za učitelje povijesti s do pet godina radnoga staža i učitelje pripravnike u osnovnim školama Istarske županije na temu <i>Nastava povijesti usmjerena prema nastavnim ishodima</i>, Pula, 7. svibnja 2013. (Jasna Žabčić)	522
„Joint History Project“ i povijesne čitanke, seminar CDRSEE, AZOO i HUNP-a u Puli, 18. i 19. svibnja 2013. (Vedran Dukovski)	524
Županijsko stručno vijeće učitelja i nastavnika povijesti osnovnih i srednjih škola Istarske županije, Pula, 19. lipnja 2013. (Igor Jovanović)	526
Stručni međužupanijski skup za učitelje povijesti s do pet godina radnoga staža i učitelje pripravnike u osnovnim školama na temu <i>Temeljna nastavna umijeća i kompetencije</i>, Rijeka, 30. kolovoza 2013. (Jasna Žabčić)	528
Županijsko stručno vijeće učitelja i nastavnika povijesti, Pula, 11. listopada 2013. (Igor Jovanović)	530
Stožiranje i polaganje stručnog ispita, opći interdisciplinarni skup za pripravnike, učitelje, nastavnike, stručne suradnike i mentore u osnovnim i srednjim školama, Pula, 22. listopada 2013. (Jasna Žabčić)	532
Aktivnost Istarskoga povijesnog društva – Società storica istriana u 2012. godini (Mihovil Dabo – Milan Radošević)	534
Reagiranja i polemike Reazioni e polemiche Pripombe in diskusije	537
Odgovor na prikaz „Stipan Trogrlić, Mons. Božo Milanović, istarski svećenik (1890. – 1980.). Crkveno-vjersko i javno-političko djelovanje, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2011., 330 str.“ Bojana Horvata, <i>Histria</i> , 2, 2012., 293-298 (Stipan Trogrlić)	539
Suradnici Collaboratori Sodelavci	545

Rasprave i prilozi
Studi e saggi
Razprave in gradiva

